

No. 18 Nisan 1967
Meydan (İstanbul)

KITAPLAR VE SANATLAR

MÜZİK

Navarra, Lessing, Orkestra

**Prof. G. E. Lessing
in yönettiği Cumhuriyet
Başkanlığı Senfoni
Orkestrasının Konseri
viyolonselist Andre Navarra ile bir-
likte nefis bir konser
verdi.**

Uzun süredir çektiğimiz bir özlemi ötedenberi söyler dururuz. Daha yenilerde bu sütunlarda gene ortaya koyduk ve yakındık Değerli bestecilerimiz, ünlü büyüyen yayılan icracılarımız ve sanatçılarımız var. İnsanlığın ortak malı mahiyetle sanat artıktık üzerinde, memleket dışında da yetki ve hak sahibi olarak konuşabileceğimiz bir konudur. Bu gerçeği göz önünde tutarak bir türlü bitirilemeyen opera binası karşısında sabrımızı denner ve eksikliğini duyduğumuz sağlam bir orkestranın hasretini çeker olmağa katlanmak zorunda bulunuyorduk.

Bu durumda iken son dinlediğimiz Cumhuriyet Başkanlığı Senfoni Orkestrası (neden Cumhuriyet Başkanlığı Orkestrası?) konseri bize bir müjde, zevk, ümit değil, bunların hiçbirisi değil, sabırla, hasretle bekleyişin sonundaki kavuşma ların büyük heyecanını, daha da öteye güzel şeyler yapmak yolunda enerji ve güvenimizin bulunduğu inancını verdi. Artık ümid etmekle yetinmeğe yer yok. Vakit çalışma, yılmadan güvenle çalışma vaktidir. Buna kuvvetle inanmak gerek.

Konser başından sonuna kadar bir başarı oldu. İkinci Smetana'nın Satılmış Nisanlı uvertürünü dinledik. Eserin «spirituel» çehnesi ve renkli neşesi dalma hoşuma gitmiş ve bu nitelikler belirtilmiş de zevkle dinlenmiştir. Problem, kolaylıkla karşılanacak bir eserin, düzenli ve dengeli bir yorumla bütün hafifliğini ve ferahlatıcı atmosferini yaratabilmekte. Orkestra bunu disiplini saklı fakat canlılığı estetik belirtirleriyle görünen bir topluluğun sürükleyici şevki ile sanki bir çarpıda çalıyor. Üstün bir hazın tesiri altında kaldık.

Ardından Dvorak'ın si minör çello konçertosunu viyolonselist Andre Navarra çaldı. Bu sanatçı olgun kişilere vergi oturmuş bir tevâzu içinde. Gören, anlayan, dıyan hem de bilen insanın durgun hâliyle müzik dilini kullanmaya koyulunca da bir «Rapsod» gibi konuşmada. Dvorak'ın bu konçertosu bestecinin içli müzisyen tabîni en güzel gösteren eserlerden. Henüz daha romantizm etkisinin varolduğu bir devirde, 1890 da yapıldı. Yeni akımların açığı çığırda belirmişti artık. Konçertoda bu çeşitli etkilerin izlerini sezme kabildir. İkinci bölümünde melankolik bir şüriyet yanında dengeli bir heyecan da vardır. Hatta renkleri de aydınlıktır. Üçüncü bölümünde gene aynı şüriyetin yanında hamleli bir enerji sezilir. Navarra, seviyeli bir üslup, derin bir duygululuk ve her sese bir anlam katan ton ve nüanslarla zengin bir yorum yaptı. Uzun süredir biraz da kaygısızlık içinde olan Fransız Kültür Ataşeliğinin sanat ortamında memleketleri için boş bıraktığı yerde doldurucu olarak görüldü. Navarra saf sanatçı tipinin çağımızda az kalan örneklerinden biri. Başarısı büyük oldu.

Programdaki son eser Çaykovski'nin mi minör 3 üncü senfonisiydi. Genel açıdan memleketinin tabii ve toplumsal atmosferini ve Slav ruhunun belirli olarak içli yönünü gösterir. Üstün tabiat kuvvetleri karşısında güzel, fakat sonu olan hayatta talihine küs-

kün kişinin içinde kaldığı karanlıklardan şikâyeti ve kurtulma çabasıdır. Dört bölümden üçüncüsündeki vals bu çabanın azıcık pırıltılı bir görünüştür. Ama dördüncü bölümde gayretli insan gene pesimisme gömülür. Müzikle dile getirilmiş olan bu atmosferi orkestra tam olarak belirtti. Yalnız, bir yorum tarzı mıydı acaba, üçüncü bölümdeki vals bütün nüanslarıyla belirtilen öteki bölümlerin yanında daha sert çizgilerle, incelik ve nazlılık bakımından eksik olarak çaldı. Halbuki belki de bir kontrast yapmak için daha çok hafiflik vermek lüzumlu idi. Fakat orkestra bütünü ile bir müzik yorumunun büyük heyecanını en kuvvetli tarzda yarattı.

Yüzümüz öylesine güldürüldü, yüreklerimiz öylesine ferahladı ki, Ankara Orkestrası çok gelişmiştir. Eskidenberi bilinenin, yerine sanki yenisi gelmiştir. Atatürk'ün isabetli görüşüne uyarak ondan bu yana devam edilmiş olan eğitim ve açılmış çığır meyvelerini vermede. Yeni elemanlar yetişkin Bunların bir arada topluca değerlendirilmesi gerekiyordu. Şef Prof. G. E. Lessing bunu başarıyla sağlamış bulunuyor. Dikkatli, iltimamlı ve hâkim yönetiminin tesiri belli. En küçük yönlerine kadar eserleri tahlil ile orkestrayı enerjik bir çalışma rejiminde tuttuğu belli. Toplulukta bu derece beraberlik, gruplar arasında bağlantı ve hepsinin sonunda sanat eserine nite-

liğini veren denge ve âhenk başka türlü elde edilemez.

Atatürk Ankara Konservatuvarının çekirdiği «Musiki Muallim Mektebi» ni kurarken zamanımızın büyük müzik kişiliklerinden biri Hindemî'yi çağırması. Devlet Tiyatrosu Ehberrî'nin yönetimi ve eğitimine bırakılması. Balemizin kurulmasında en büyük emek Dame Ninette de Valois'ındır. İş ehlinin eline bırakılırsa neler sağlanabileceği tiyatro, opera ve balede alınan güzel sonuçlarla görüldü. Yeni bir örnek de şimdi önümüzde. Üzerinde yakındığımız orkestra konusunda da Prof. G. E. Lessing yeni bir başarı getirdi. Topladığı alkışlar biraz da minnet belirtiydi.

Dr. Reyhan H. ERBEN